

Fratres Veritatis
 opta ad R. m.
 per m. m. in
 Christo, D. m.
 Do. for. m.
 Martini
 Luth. m.
 apt. p. m.
 plend.
 - M. D. X. LIII.

Reverendo ac sincero verbi dei ministro
domino Martino Lutero domino ac
fri nro p observando Gratiam &
pacem in spiritu sancto Amen

Non est enī illa exultationis causa nobiscum
expostules, pstantissimē Lutherē, Nam inismodi
golatia, quam modo spiritus Thū p nobis exhibi-
bit, etsi tardior fuerit, emulatio tamen
exultat, ac in posterum diuturnior futura est,
propter eam fidem, quā suscipere solent
animi persecutionum malo quassati, vel attriti,
si grāat ut dei benignitate, atq; clemētia pū-
tūm respiciant ac interdum reuertantur. An
non idem ubiq; eūm suis (quod bene nosti)
deus noster agit? quos idcirco saepe in moram
aut in discrimen aliquod adducit, ut dis-
parium mūdo sui & potentiam maxime vno-
veri, Deinde ut suam ipsorum inbecillitatem
agnoscant, sibiq; vni fidant, cui se totos committant

atq; tradant, & aequo fortiq; animo expectent
si quid ab illo postulauerint, Quod ubi illo p[ro]p[ri]o
gratias agant, utroq; sciant nihil esse, quod
non ab eo sperare liceat, aut inire possit, longe
melius & exuberantius, q[uam] ipsi nos petere aut in-
uelligere unq[ue] poterimus, primum igitur
emolumentum, quod ex ipsa literarum inu[en]tione
tunc accipimus, illud e[st], quod in se ipso edocet atq;
admoniti sing[uli] a deo, Summ[um] atq; vni[us] Iesu
filij om[n]es, n[on] ullius hominis se dedere aut in-
feros & redire, occidere & suscitare, mortificare
& vivificare, hinc necessario sequi ut recte sciam[us]
nulli quam hinc vni fidendum, nemini quam
hinc solum timendum, in nullo p[ro]p[ri]o in ipso
sperandum, Cum rei etsi p[ro]ximum sint in iure
literis expta, nullum^{no} est, quod nos magis g[ra]tias
reficiat magisq[ue] rem aut oculos p[ro]ponat, q[uam] hinc
Propterea si citius rescripsisses, nobis Luller[us]
quis inq[ue] ea sic pleniq[ue] remittas q[uam] minime
operari & deus in tota n[ost]ra Colonia collecta

215 193.
p[er] philippum nostrum, in in valentinus tua
impedire, literas nostras, videm tradidisses,
ut deus offerret, ut is ab Archiepo Coloniensi
mox inuocaret, & sic literis nostris responderet
minime potuisset, Tibi q[ue] iam conuolenti, ea
res argumentum p[ro]basset tardius rescribendi,
Postremo beneuolentiam & humanitatem tua[m], ex qua
nos vel incredibilem, & summam in om[n]es charitatem
singularemq[ue] spiritus tui modestiam, candorem ac
pura deuotione vbiq[ue] apertius cognouissimus,
inq[ue], quia ex hac silentij tui diuturnitate, ex
qua plus quodam q[uam] molestia nobis accessit
ita ut falsi sing[uli] p[er] omnia imitatos Luller[us],
sicut & ipse Iu, Neq[ue] in id agere foras, quod
fuit nobis omnib[us] gratissim[um], p[ro]xim[um] vtile, max[ime]
inq[ue] necessarium, Non em[en] falsa distans ho-
minum, p[ro]p[ri]um vbi nulla culpa gressa est
sic acerbis damnandis, ut n[on] imprimis dei notis,
tamen, n[ost]rum, ipsiq[ue] optim[um] exemplum p[ro]bamus
& amplectamur, Quod aut tanta & tam aegeria
sentis de nobis, facis in quidem adductis uolens q[uod]da

amoris, ut ea potissimum viduas, quod minimis nobis
adsum, & si maxime volumus in alijs profectum in
et ipso cum reperiatur laudari merito possumus ac de
bem, Ad ea vero, quibus exoratos universitatis
& quotiens in nobis facimus, licet diu nolimus apud
deum ingemiscamus, ut ea vel auferatur a nobis, vel
diminuantur, sit facile totius gemitus, ut potius
benignus, patiens, quod senior Lector in nos vide
ris, fortassis in hoc simus in ceteris deo optime
dementissi: patrem prole imitans nostri ubique
verum, ac debita remittentem. Nolimus tamen
nos id quidem possumus non facere, quosdam sine
tallus, spiritus coelestis missus, apud nos esse, quod si
fuerint, ut equidem speramus, praesertim vobis
in ea re inuicem exilium, poterimus cum igitur
in Italiam, qui depopulati sunt sit Annusque
eiusque pulchro decoraturus, ut habeatis, unde explere
positis, gaudium vestrum in nobis, & gratius nobis
agere, illi simulationes, quod pollicemur se nobis
possumus Sed illud nos valde pinguet, veluti
mily quidam amissum, quod cum videamus quod
xum In militem cum avaritiam, ac fere tentant

f. 10

per omnia, qui passio ut illo, sit humilior de se
sentire, ut multa sibi deserviat, quod ad pietatem
pertinet, quod nos miseri, in quibus. Tunc ipso tam
parvulus est, tamque vultus, ut vix balbutiens incipiat
sit inbecillus & palpitans, ut ingredi abque deo
vel pedagogo nesciat, vultumque suum confundi,
quod in de nobis ipso, tam amantem & generosum
fueris atque pueris, Neque enim fingi alio re
ignari, ut non agnoscamus parvultum nostrum
Dionysium optimo Lectoris hoc cum ipso dilectione
et vel prompti reddere nos alacrioris, ad primariam
Tunc capessendam? Quinimo fuisse tam pusillum,
nos, & ignaros, ut spes quasi nobis crepta videatur
qua tandem in virum adulescentem possemus, in ea
ratione ferre, quo facilius nos abstergeret, exem
plo in a gloria cupiditate, quod si deus cum solus
est tota reddatur, formidiosis vultus redemptus
in nos illius agere Sed & qui Lectorum ex
densissimis vultus, eluxit in admirabilem lumen
Cum tot tantumque miseria, patitur, & ad tam sublimis
ministerium exoritur, repletus illum spiritum fortis
dignis

divis, & sapientia ut solus spes, p quo gloriam
suam & Evangelium sui sui tot servilis humanis
traditionibus figatur, ac pro sepulchrum nobis semper
patris resisteret, potens d & angelus miram &
gratum filii nostrae, conspiciatur. inopiam nostram
dare nobis filius suis diu nolting clamantibus. etiam
quia solare possumus fuisse sic diuina, & propter
plurimum aut rorem sui o Celo, q nobis expleat
est tam difficilem sitim, sit em pater noster
quid opus sit nobis amiqz potumqz

De Literis a principibus, ad Senatum Venetum
conscripitis et si iudicis quum sperabamus nobis
sunt redditae, summa tunc letitia nos exultantes
tunc quod in ea re presperimus, quam nos audientes
amemus, qui mixto in nos cupitis sui gloriam
promoveri angelisqz indices, tunc & quod tantorum
principum singularem benignitatem atqz demeritis
que nos sui membra tam humaniter sunt
complexi, nullus est, qui sinopere admirandis
non sit qui summis laudibus non illustrant
qui veluti quoddam pfugium quoso quissqz
cipere nro possit, non ubiqz venerat ac in pop

195
217
vnum non sic vnde observantibus Cuius rei causa
merito impellimur deo opt. Max. gratias agere sem
piternas, quod tam arce nobis dederit nominis
sui propugnatores. Vnum in tanta omnium
alacritate in tot publicis gratulationibus in tam gremio
applausu, id vnum nobis dederat quod non habueramus
Cum Cuius opera ex litera Senatum redderetur
& cum satis supqz in ea re elaborassent quia
p quoniam nostrum expediri non poterat, pluri
tandem p eundem Mattheum Illiricum, qui eas
huc ad nos attulerat, Senatum obtinendi quocumque
posse. Id quod ex animi nostri sententia fuisse reser
Nam cum primum ventum est in Senatum
ac redditae literae, inseruntur patres ut publice
legantur, & cum rem totam p resissent deinde,
vnum ut Mattheus diligenter inquireret, de
quodam Baldo Cuius mentionem fecerant principum
literae, & si quid de hoc Senatus operisset, mox
Senatum referret, Tunc ^{post} venerat Mattheus
renuntiavit iuramento se non solum hunc Baldum

sed

Sexagenarium quodam, homines sancti pio
ambos propter Evangelium intervinco ac duntaxat
carere non tam multatos quam pene sumptos
ipsorumque esse ut curarent, ut qui fideles sic
cradeliter affligerentur idque principes literis suis
vultu & contendere, ut non istos tantum sed
omnium qui eorum profiterentur. Summa ratio
apud ipsos habere non postulat permittere quicquam
sub hoc nomine ita impio vexari, a papae ministro
tis. At illi quoniam veteris ac magis memorie
lenocinia prosequuntur, adhuc nos dimitti possumus
ab illius veneratis, amplexibus. Exponunt quidam
machinas intra sese sternere, quibus patet ostendere
se paratos esse et principibus gratificari, ut eorum
auctoritatem parvi ferisse viderentur. Interdum vero
talis viribus agere ut eorum consilium ac deside-
rium eliderent, Pontifici vero omnino suffragari
proximum conati sunt quoquomodo possumus effe-
re ut principum literas quicquam apud eos
essent pondere habituras, dicentes, quod totum

Lucy

218. 198.
Datus non haberent idque non parum suspitionem
ipsis afferre. Deinde quomodo subscribi ac si-
militer obsequari potuerint ab utroque principe
cum alter ab altero longe abesset, praeterea
cum ipse literas non attulisset, quae fidem foret
potuissent quod a principibus ad illos missas
esset. Haec omnia summissi. Mattheus nos-
trus praevidens vel supra statum satisque armatus
disertus, reddens singula singulis, tam effugere
non potuimus, quam maximo impedimento nobis
extiterunt, quo minus foret fratrum salutem
recte consultum, Atque illud imprimis, quod
cum literas quae per communem causam per tota recta,
sunt effluantibus conscribi debuerant, huius
literis mentionem fecerunt, et si omnes quod scripsit
viderant. Tamen simili est hominum natura
omnia perperam accipere, ex eo facile suspicari
sunt ventis eas omni modo fuisse ad alium
notum a principibus extortas, quod res arguunt
quoque illis potuit sic rescribendi, ut exificationem

in illis

infirmitas

inde nati sunt, quod cum is monachus esset a
huiusmodi causam quasi ad eos minime pertinere
tractari, vel de re non potuisse, idque ex maiore
suorum more ante instituto fuisse, qui ubique
maxime divinas res a profanis separaret, Quid
igitur agendum in tanta rerum senectute, aut
senectute indolentia? Cessandum non est, scribam
et rescribam per atque optimi principes, nihilque omi-
tant, quod prodesse sciant ad gloriam Dei pro-
mulgandam, memores quod totum dominus &
servator nil non attentavit, per sua gloriosius salu-
ta & suis quam ferox quam valide sit primo aspectu
adversarius, rex, qui totus in hoc incumbit
ut qui regnum in domum exportaret, sed non no-
minetur quidem. Itero quod nos ipsi experiri
veluti nimis ardua aut prosumus impossibilia
proponit, ne ea persequamur, haud ignorans quid
esse, quod assequi nobis non liceat, ubi deus affert
tunc est optimus. Luffere modo inflammari
principum animos quos per Evangelium genuisse
ad hanc primitiam explicandam, quam fortasse
si deservit

219 197.
si deservit, quod deus avertat, videant illi
quo in loco similes quae pericula nos circumstant,
Bellum ipsum studio atque ope indiximus, hostem
provocamus qui cum in pace esset latissimus a nobis
factus est insolentior, ac longe ardentius nos
insequitur quam antea sibi suisque valde timeret.
Vultus Dei quos litteris vestris redemptos in-
speximus sic exultat, ut modo ignem, modo
mortem modo periculum luxorem illis minuet.
Quod si deservit a vobis nos videtur prodesse do-
lor, quae supplicia, quas cruces, quae mala
quae opprobria quot ignominias nobis inferat?
Ducemur tanquam captivi in triumphum, & veluti
sub iugum missi servitutem agemus, nimis
ardebamus, Quod si principes per nostris stabunt
quod facile credimus nisi vobis venerandum, sed
bona omnia speranda, ac simul et contemplantur
quae laus quae gloria quae victoria, quis triump-
phus sibi a deo proponatur, si in ea vocatione persiste-
rint, quanto usui vel adiumento, nobis esse
poterunt

poterant, si noluerint, neque id moleste ferant
quod vni literis non impetrarint, quod tanto
per a Venetis granderunt, pulsandum igitur
est ad influxum illius, qui ab amico suo nocturne
perierat, etsi repulsum accepisset propter imperi-
mitatem, tamen consensit & quotquot voluerat.
Habemus praeterea nonnullos inter ipsos sancti
& pfarisimos, summi pietatis ac pbitatis viros
qui plurimum solum iustitiam dei apud nos pro-
gandam, sed etiam gloriam palam non audent
ne ex sua ipsorum synagoga explodantur.
Omnia videntur sanctissimi principes, nihilque remittunt
velis & venis huc tendant, donec portum asse-
quantur, suam erga istos tam benivolentiam
quam dilectionem ac pietatem quoque modo reseruant.
Hos quantum animo girare possimus, illud possi-
mus arbitramur, ab his impetrari posse ut pri-
ncipes requirant, quoniam religiosorum ut ipse
dicunt causas audire nolunt. Quorum saltem eorum
maxime qui sub sua ditione sunt & horum
non negligant, Si quid incidere quod ad susce-

tum

tum herosum plerumque, sed ex ipsius reliquis
viris sapientibus, ac timidis deum, qui ea de re
doceant, atque iudicent, & sanguine innocentem
ab iniuria vindicent, praesertim cum eiusmodi
sancta sollicitudo in plurimis eorum civitatibus pro-
mulgata reperiat, sed impiorum sententia in
desiderium abijt, ac veluti sepulta iacet,
neque diu est quod in senatu de ea reuerenda
atque instauranda magna fuit disputatio, nihil
tamen hucusque conclusum est, papistarum au-
thoritate tam nimis arriter oppugnante.
Quod si sancta opera nostra resuscitemus,
nulli dubium est, breviter ad idem portum ad-
ire regnum, ut ab omnibus recipiat & agnoscat
ita quod Venetia reliquis Italicis partibus,
ingens hospitium esse poterunt, & quod in illud
ingrediantur, Hoc vos quoque etiam gloriam sit
ardenter amatis vestro ppendite & considerate
quam vobis fructus, quales proventus, in po-
tulo dei pepererint, si plantare, si rigare ea vo-

lucris,

infirma

Volueritis, si non vos futuros omnino speramus
vixit princeps qui humanissimus fuit, & in eam
rem ppenfi, Curate ut vel minimum sit mittat
pro hac re confirmata, vel ad aliquas literas suas
dixigant, quoniam ipsi pbarint, & idoneum fecerint
tam ad literas senatus reddendas quam ad fam
punitiam matris ptractandam, Aut si hoc illis
nimis laboriosum videbitur p internumultum
de his omnib. agere quomodo poterint, cum ipse
legato qui est apud Ferdinandum regem,
Voluerit itaqz hoc vobis significare, ut quid in
re agendum sit scire possitis, non quod punitio
studii benevolentiaqz vestre cura nos diffidat
videtur, qui longe melius & accuratius qz nos
ipsi & nobis inuigilatis, & laboratis, sed quia
fortasse sunt aliqui, qui si non explicitur
facile ignorare potestis, Vos aut qui firmiter
opis sustinetis interim imbecillitate nostra & ignavia
atqz ineptius ne amittatis, qui vobiscum tam libere loqui

sumus

221
199.
sumus foris perit additum summa huius
mitate atqz modestia vestra, partem ea qua
pugnauerit necessitate, Deus aut eius auspicio
Capta res est, interuentum omnino dubium, cum
fidelis sit & semp verax in verbis suis, neqz
legimus unqz qz filios suorum quos caros habet
inmemor fieri velia aut possit.

De Sacramento, quod scripsisti Litteris
non tam inuenda & grata nobis extiterunt
qz utilia ac usui necessaria, fore speramus, cum
ad pñillos infantiam vobis institutandam, cum
multo magis ad sacrilegorum supulionem pñin
dendum, Habemus u. veluti in tabula depictam
formam & imaginem tam veram quam falsa ante.
Cum his qui vobiscum recte sentiant inuicem salu
mg & nos in eodem spiritu, resqz diligenter
& obseruamus, cum ceteris vero verbis de pphana
rebus coire nullo modo possimus, Vitabimur
eorum feruentem postur & virili, Nam in
Italia tam plurimi sunt ut mispiciam sit dei verbum

quo

quo postea hoc non penetravit, sed etiam omnia
perfectionem apud nos, Vbi non parum negotij sustin-
emus, ad repellendum eos periculum, possit magis
q. qui ministri sumus in Evangelio. Et si parum
sumus, nullus tamen fere est, qui eiusmodi verbum
non sit modestus, idq. ex eo simplicioribus
non p. p. Maluit in ea re Augustinus qui
ut homo exarsit potuerit interpretari loqui q.
Christum q. veritas est, in verbis suis loquentem
audire. Sed illud vnu non melioriter nos
torquet, quia verum q. post discessum huius
ex vobis ipsis, qui modo vobiscum spiritaliter uniti
sub vinculo fraternitatis firmare videntur. Sicut
autem pseudoprophetae & magistri mendaces. qm. huius
sacramentum p. p. hanc, apud vos sepiam
refructabunt, quamvis in verbis excitati quam
antea. Tunc solo domino rogamus, ut p. p.
differat q. acceleret diem nrm, non tñ causa, q.
nm plus omnib. laborabis, in re dissolvi possit
ut Christo fieri possit, quoties quāvisq. id est. Sed
propter nos qui vultum sic firmi sumus, ut stare
possimus

222 200
possimus, aduersus tot spirituales nequicias
q. quotidie suboriantur, ut depopulentur vitam
nr. Verum qui ab initio spiritu suo cum popo
vit, qui tot periculis illosam p. p. a diaboli
laqueis fidelissimis custodit. semper adhibitis, potius
est usq. in diem suam servare, nobisq. interiri
ut deserti videamur, vobis p. p. Litteras
qui non minus sana doctrina nos instruunt, coll-
hortantur, monent, consolantur, & arguant, q.
a peccatis saluos faciant, atq. vire faciant.

Quamquam propterea non parum q. vultis vras
ea tranquillitate fruamur, ut vobis quotidie
possint, non tam pura ac simplicia, scripturarum
exhortatione, quam vero ac legitime sacramentorum
vbi, eaq. vobis p. p. eximios & fideles dei mi-
nistros exhibent. Sicut deus nobis deus v. v.
dramus & fruamur, tandem, qui in media
Babilone, his captivi opprimuntur, vbi suspendimus
organa nostra, sedentes & flentes s. p. ipse deserta

ita ut pene obliu. videremur in d. Sion m. m.,
diffima, & cui Hierusalem amantissima alia,
vniq. regina, nec sanore vll. modo possim. b.
tantum. domini, in terra tam a nobis aliena,
Quod si deos operum fructu tam exiguo apud
nos esse, ubi fides & charitas suas habem. pariter,
ubi florescant tot bona, quin nos his omni. exuli
in tanta rerum p. turbatione. in tanta s. m. m. m.,
probitate, in tam perditis morib. in ipsa Antiquis
inimicitia dixerim. Sic ut videremur completati
ac dimittis facti, ut iam soli regnare possim, cum
sint & exis omnib. miserabilioris, minus immo
pauperes & mendici, penitus ceteri atq. m. d. Quod
si agnosceremus, q. s. sionem civitatis nostrae, inq.,
miseremur vniq. ad dominum longe aversis, quam
nos, ut iungere. Collexio oculos nostros, ut vider
possim cordis nostri penetralia, anximq. probata
& iugum ille nobis concederet, & respicientis alio
nos induceret, tunc vere completos essim & aut
faciem eiq. sistere possemus sedq. opus s. m. m. m. m.
speramus q. p. f. i. r. t. t. a. u. d. e. m.

Reliquum

Reliquum est ut gratias tibi agamus, quod
opera atq. industria tua liberi sumus a dira illa
liberacione anaritia, quae non minus exacerbat nos
q. vel ~~Antiquis~~ Antiquis sentia, hoc quia verbum
di. igni, ferro, proscriptio. c. a. r. e. p. s. e. g. n. e. r. e. & exim.
quere. conat. illa quia tamq. captivum apud sentiam.
idq. a nobis redimi vult, p. h. o. m. i. s. m. a. g. n. o. s. e. d.
Viro noster, vir no modo exultatione, pietate sed
elegancia, quadam & urbanitate p. d. i. c. t. & ornatu, ut
videtur in similitud. v. e. i. a. m. p. r. i. d. e. m. e. o. n. o. s. t. r. a. m.
ingrudo & iam misim ad illum liberum indidem,
quos tui nobis velim & in poster. ubi illius opus
indignemur v. t. m. m. u. r. e. o. q. u. a. f. a. m. i. l. i. a. r. i. s. s. i. m. o.
Salutem et vniuersi fratres p. s. e. r. t. i. m. v. i. n. d. i. p.
Quo quos literis nris no p. a. s. s. e. r. e. x. i. g. i. t. a. b. e. r. a.
arabitate, qua patimur p. p. t. e. r. n. o. m. i. n. e. d. o. m. e. o. s.
ubi quid o. r. i. j. m. a. l. t. i. s. f. i. n. e. r. i. s. e. t. i. a. m. a. r. q. s. s. e. r. i. b. a. n. d. o. f. i. x. i. s.
mabio, q. m. l. i. t. e. r. b. i. n. o. f. o. r. t. i. s. a. n. i. m. o. f. i. n. t. t. a. m. e. n.
v. l. q. s. a. l. t. e. o. a. p. a. p. i. s. t. i. s. a. d. p. a. l. i. n. o. d. i. a. m. s. o. l. l. i. c. i. t. a. n. t. e.
v. a. g. e. n. t. i. u. m. q. s. & i. n. s. i. o. q. s. i. m. b. r. i. l. l. a. f. i. t. c. a. r. o.

q. s. infirma